

Novità 10, **novembre 2011**

Mededelingen van het bestuur

Dantefilm

Reserveert u alvast de datum van woensdag 7 december voor de Italiaanse filmavond van Dante Alighieri Nijmegen in samenwerking met LUX. Nadere berichtgeving volgt!

Laatste herinnering betaling jaarlijkse bijdrage

De bijdrage bedraagt voor alle soci € 23,- per jaar. Voor partners geldt een gereduceerd tarief van € 12,-. Er was gelegenheid tot 1 november om de bijdrage voor het jaar 2011-2012 over te maken op rek.nr. 56 84 87 079 t.n.v. Stichting Comitato Dante Alighieri Nijmegen te Nijmegen. Wanneer de betaling vóór 10 november a.s. niet ontvangen is, wordt u uitgeschreven als socio van Dante Nijmegen. U krijgt hiervan bericht.

Jaarboekje en pasje

Doordat er van verschillende kanten en over een lange periode nieuwe inschrijvingen binnenstromen, kan het zijn dat u als (nieuw) lid geen jaarboekje hebt ontvangen. Mocht dat het geval zijn, mail naar de secretaris (Huub Kurstjens: H.Kurstjens@HCCnet.nl). De nieuwe soci ontvangen in de eerste helft van november een pasje, waarmee zij toegang hebben tot o.a. de Dantefilms. Mocht u geen pasje ontvangen

hebben, mail dan de penningmeester (Henk van den Burg: h.v.d.burg@hccnet.nl).

Taalcursussen en socio

Om deel te kunnen nemen aan de taalcursussen van Dante dient u socio te zijn. Enkele deelnemers aan de cursussen hebben hun bijdrage nog niet betaald. Wanneer uw bijdrage op 10 november a.s. niet ontvangen is, kunt u m.i.v. 1 december a.s. niet meer deelnemen aan de taalcursussen.

Lezingen bij Dante Kleve

Met Dante Kleve is afgesproken dat we gratis bij elkaars lezingen aanwezig mogen zijn. Graag even vooraf bij aanvang van de lezing uzelf als lid van Dante Alighieri Nijmegen kenbaar maken, bij voorkeur bij de heer Klaus Brennecke (voorzitter). Het programma van Dante Kleve vindt u op onze website door links in het keuzemenu te klikken op 'Lezingen' (of direct: <http://www.dantenijmegen.nl/lezingen.htm>).

Website

Onze website www.dantenijmegen.nl is een paar dagen offline, maar zal snel weer terugkeren. Bij voorbaat onze excuses.

Woensdag 16 november, 19.30 uur

Mevrouw Gemma Jansen, *Op bezoek bij keizer Hadrianus en onverwacht luxe toiletten*

Toen Hadrianus nog maar net keizer was (117 na. Chr.), begon hij aan de bouw van een groot paleis in de buurt van het huidige Tivoli zo'n 30 km buiten Rome. Dit paleis is momenteel te bezoeken als archeologische park met de naam Villa Adriana. Hier zijn de gigantische feest- en eetzaal van de keizer te zien, zijn exorbitant luxueuze badgebouwen, maar ook bijvoorbeeld zijn slaapkamer. Er zijn maar weinig Latijnse teksten die ons iets zeggen over de persoon Hadrianus en daarom is zijn villa zo'n interessant onderzoeksterrein. Al heeft hij de villa misschien niet zelf ontworpen, de villa moest wel aan zijn smaak voldoen en zo leren we iets over de keizer zelf. Tijdens de lezing zal de villa uitgebreid aan de orde komen en zal de spreker aantonen dat de toiletten, die het summum van de Romeinse sanitaire cultuur laten zien (met kostbare decoraties en geavanceerde water systemen), een glimp van het karakter van de keizer zullen onthullen.

Mevrouw Dr. Gemma Jansen is archeoloog en heeft lange tijd in de villa van Hadrianus onderzoek gedaan. Ze is gepromoveerd op de waterhuishouding van Romeinse steden als Pompeji, Herculaneum en Ostia. Ze werkt parttime bij het Limburgs Museum in Venlo als assistent conservator archeologie en is parttime zelfstandig onderzoeker. Een paar jaar geleden heeft ze voor Dante Nijmegen een lezing over Romeinse tuinen gehouden.

De lezingen zijn voor leden gratis en vinden (tenzij anders vermeld) plaats in de bovenzaal van het **Vlaams Cultureel Kwartier (VCK)**; zie ook: www.vcknijmegen.nl in de binnenstad van Nijmegen, Arsenaalpoort 6 (doorgang Marikenstraat – Moenenstraat, laatste deur links). Voor leden van Dante Nijmegen is de toegang gratis. Op de bewuste avonden zal er een Dante-affiche aan de deur hangen en door laatkomers moet er even op de bel gedrukt worden. **Er is een lift aanwezig!**

PERSBERICHT

(vanaf 4 november te verkrijgen in iedere goede boekwinkel)

P.J. Rietbergen, *Bij de Paus aan Tafel. Culinaire Cultuur in Rome en Europa tijdens de Renaissance en de Barok.*
(127 pp; in kleur geïllustreerd)

(Amersfoort, Bekking & Blitz, 2011) (ISBN 978 90 6109 1622)

Wie denkt, dat de christelijke deugd van soberheid en, daarenboven, de eeuwenlang als hoofdzonde geboekstaafde vraatzucht de soms overdadige voedselcultuur van de Europese elite in de weg stonden, vergist zich. Zelfs in de Kerk at men graag, en veel. Het Nederlandse begrip ‘smulpaap’ is niet voor niets ontstaan. In kloostergemeenschappen werd, ondanks de Benedictijnerregel die matigheid gebod, aandacht besteed aan de goede tafel, mede omdat de Kerkelijke autoriteiten veelal weinig ophadden met die monniken en nonnen die extreme versterving zagen als een vorm van Godsvrucht, en zich zo lichamelijk en geestelijk ziek maakten.

Het pauselijk hof was zelfs vanaf de vijftiende eeuw bij uitstek het toneel waarop de verbeelding van macht tevens vorm kreeg in grootse banketten. De bisschop van Rome mocht dan wel Christus’ plaatsbekleder op aarde zijn, de “pontifex maximus”, het feitelijk en symbolisch middelpunt van Europa’s in essentie religieuze cultuur, hij was óók de wereldlijk vorst van een allengs grotere staat op het Italiaanse schiereiland. Bovendien pretendeerde hij als arbiter boven alle andere vorsten van de christenheid te staan, in religieuze én in seculiere zaken. Om die pretentie(s) tot echte macht te maken, was vorstelijke representatie onmisbaar.

De culturele uitstraling van, of, zo men wil, culturele propaganda voor de pauselijke macht vindt zijn hoogtepunt in de periode van de Renaissance en de Barok, van het midden van de vijftiende tot het midden van de zeventiende eeuw. In die tijd wordt ‘Rome’ op tal van fronten een voorbeeld voor heel Europa: men denke slechts aan de Renaissancekunst en aan de Barokke opera.

In dat proces speelden gerenommeerde ‘keukenmeesters’ eveneens hun rol.

In 1470 verscheen het allereerste gedrukte kookboek van Europa, geschreven door Bartolomeo Platina(1421-1481), ten tijde van paus Sixtus IV de eerste directeur van de Vaticaanse Bibliotheek.

Het mede daardoor beïnvloede, allermooiste kookboek ooit uitgegeven - tot de komst van de glossy kleurendruk in de negentiende eeuw - werd in 1570 samengesteld door de kok van paus Pius V, Bartolomeo Sacchi (1500?-1577).

Hun ‘kookboeken’, oftewel: hun instructies voor en beschrijvingen van eetcultuur in pauselijk Rome werden tot in de zeventiende eeuw overal in Europa grondig bestudeerd. De lezersinteresse gold niet alleen de vele, appetijtelijke gerechten die erin beschreven worden - overigens meestal zonder een duidelijke, tot in milliliters of grammen uitgedrukte receptuur - maar minstens evenzeer de eet-culturele regels die de schrijvers formuleerden en die al snel de Europese toon zetten, alsmede de beschrijvingen van de grootscheepse tafelversieringen, waarin de propaganda voor de pauselijke macht vooral werd uitgedrukt.

Met als hoofdrolspelers Sacchi, Scappi en enkele andere in vorstelijk-Kerkelijke kringen werkzame culinaire arbiters, plaatst dit boek de pauselijke eetcultuur in een breder perspectief. Zo wordt duidelijk waarom en hoe het fenomeen een opvallend aspect werd van de Europese beschaving. Al is het weelderige banket intussen uit de pauselijke sfeer verdwenen, in de representatie van andere staatshoofden en regeringsleiders heeft het nog steeds een belangrijke functie. En als ‘cultuurgoed’ dat vanuit de kringen van hof en aristocratie neerdaalde in de bredere samenleving, beïnvloedden niet alleen de receptuur maar ook de representatieve, welgemanierde omgang met voedsel in de achttiende en negentiende eeuw tevens de tafelcultuur van de burgerij. Deze ‘civilisering van de eetlust’ laat haar sporen tot op de dag van vandaag na.

Prof. Dr P.J. Rietbergen is hoogleraar Cultuurgeschiedenis aan de Radboud Universiteit te Nijmegen (en voorzitter van het comitato Dante Alighieri Nijmegen)

Publicaties en besprekingen: I LIBRI

(bijdrage van Rob Kamp)

NIEUWE BOEKEN.

MAGLIANI .D ; Het strand van de romantische honden. € 18.95

In het verleden waren er op de Spaanse costa's veel Argentijnse jongemannen die mooie vrouwen aanlokten en een ruig leven leidden. Een documentairemaakster maakt veel later een programma's met oudere Hollandse dames, die vroeger vielen voor deze mannen en hun "memories" nog een keer willen beleven. De documentaire leidt ook naar een onderzoek in verband met onopgeloste moorden. Magliani is in Docedo [ligurie] geboren en woont nu in IJmuiden.

Joyce Roodnat vond in de NRC dat Magliani prachtig het leven beschrijft hoe het zich voordoet aan Giorgio, als een angstdroom waarin je eigen huis bewoont wordt door een ander, die jouw leven leeft tussen jouw meubels met jouw familie en nog erger teert op jouw herinneringen.

MELANDRI ,F Eva Slaapt. € 19.90

Eva groeit op zonder vader. Als achtjarige maakt ze mee hoe haar moeder, die kok is in een vakantiehôtel, verliefd wordt. Haar moeder komt uit Zuid-Tirol en is Duitstalig. Zij wordt verliefd op een politie-agent, die van staatswege hard optreedt tegen de Zuid-Tirolse onafhankelijkheidsbeweging. Met een volgende liefde van haar moeder, Vito, die uit het Zuiden komt, vormt zich eindelijk een gezin, dat door politieke omstandigheden weer uit elkaar valt. Op haar 40e reist Eva naar het zuiden om Vito, die op sterven ligt, op te zoeken en te vragen waarom hij nooit op haar brieven geantwoordt heeft. Eva slaapt is een verhaal over een intens verlangen naar iets wat je nooit gehad hebt maar waarvan je weet dat het er is.

PIPERNO ,A ; Vervolging. € 24.90

Het gezin van de beroemde oncoloog Leo Pontecorvo zit aan de maaltijd wanneer Pontecorvo zich terugziet op het Achtuur journaal. Hij wordt verdacht van het schrijven van perverse brieven aan het 12 jarig vriendinnetje van zijn zoon Samuel. Pontecorvo is eerder al beschuldigd van corruptie en fraude. Hij sluit zich op in de kelder in afwachting van de politie en de publieke schande. Er blijft hem niets anders over dan te vluchten voor wat hem het meest dierbaar is, zijn familie.

MONDADORI ,B. ; Morgen een jaar geleden.. € 18.90

Morgen is het precies een jaar geleden, dat Vittorio's vrouw Teresa bij een auto-ongeluk om het leven kwam. Vittorio is nu, met een 20 jaar jongere vrouw, naar het familie-landgoed gereisd voor een bruiloft. Hij leek gelukkig met Teresa maar na haar dood ontdekt hij dat zij een dubbelleven leidde en dat ook achter zijn eigen beeld een andere werkelijkheid schuilgaat. La Repubblica vindt het een bijzonder originele roman met een zweem van Svevo doorleefd, dramatisch maar ook met energie.

ECO ,U.; Bekentenissen van een jonge romanschrijver € 19.90

Eco onderzoekt hier de grens tussen fictie en werkelijkheid. Twee werelden die hij in zijn boeken schijnbaar natuurlijk met elkaar laat versmelten. Dit essay is oorspronkelijk in het Engels verschenen [Harvard University]

MONALDI & SORTI ; Mysterium € 24.90

De jonge castraat Atto Melani lijdt met zijn gezelschap schipbreuk. Ze strandden op een vergeten eiland waar Melani in een verlaten fort sporen aantreft van een Slavische monnik en de schat waar de castraat en zijn gezelschap naar op zoek waren.

BOSWORTH ,R; Whispering city; Rome and its histories [1800 -2000] ca. € 30,-

Niet de gebouwen maar de mensen staan centraal in hun verhouding tot Rome in de laatste twee eeuwen met verhalen over Fellini's films die in Rome spelen. Mussolini en de paus. Bosworth is de auteur van de beste neutrale biografie in het engels van Mussolini. Verder schreef hij over

Mussolini's Italy. Stuk voor stuk topboeken.

Voor het najaar heeft Italië een nieuwe BESTSELLER auteur: Fabio Volo van wie zojuist zijn 6de boek verschenen is: 'Le Prime luci del Mattino', dat bij verschijnen gelijk boven aan de lijst stond.

Ook zijn er nieuwe romans van Camilleri, ditmaal geen detective maar wel over Sicilië 'La setta degli Angeli' en van G. Carofiglio ook ditmaal geen detective maar een gewone roman 'Il silenzio dell' Onda'. Hierover volgende keer meer!

R. Kamp.

Overige publicaties:

Cech, B., *High Tech Romeinen. Techniek in de Oudheid.* Museum Het Valkhof, € 24,95 (zie ook: *Tentoonstellingen*).
Bespreking door Geertje Dekkers *Romeins rijk vol techneuten* in: *de Volkskrant*, 3 sept., blz. 5

Hughes, R., *Rome.* Weidenfeld & Nicolson, € 27,00.
Nederlandse vertaling: ***De zeven levens van Rome. Een cultuurgeschiedenis van de Eeuwige stad (Rome).*** Balans, € 29,95 [na 11:23-11 € 34,95].
Bespreking door Bernard Hulsman *Bij namaak kijk je anders* in: *NRC Handelsblad*. [Boeken].

Enea Silvio Piccolomini – Pius II (1405-1454), een humanistisch paus op de bres voor Europa. Bloemlezing uit zijn brieven en gedenkschriften.
Uitg. Verloren, € 52,00.

Masters, C., *Renaissance.* Merrell, van € 49,95 voor € 23,95 [overzicht van beeldende kunst in de Renaissance].
Nayler & Co – Den Haag – tel. 070 3605454.

Venezia! Kunst uit de 18e eeuw. Waanders, van € 22,50 voor € 6,90
[over o.m. Canaletto, Longhi en Tiepolo].

www.ramsj.nl.

Demyttenaere, B., De stoel van Petrus. Achter de schermen van het Vaticaan. Van Halewyck, van € 25,00 voor € 7,90.

www.ramsj.nl.

Norwich, J.J., De Pausen. Een geschiedenis. Prometheus, € 34,95.

Aankondiging in *Pas Verschenen* in: *NRC Handelsblad*, 3 juni, blz. 4
[Boeken].

Bespreking door Atte Jongstra *Meloenen en pauselijke uitglijers* in: *NRC Handelsblad*, 23 juli, blz. 7 [Boeken].

Notizie dall'Italia

(bijdrage van Rob Kamp)

EEN ROMEINSE TOMTOM.

In de Nrc las ik het volgende bericht. Een webarchivaris van de Koninklijke Bibliotheek heeft een routeplanner gemaakt op basis van de enige Romeinse wegenkaart die ons is overgeleverd. Wie de site www.omnesviae.org, een vertrekpunt en bestemming in het oude Europa intikt, krijgt binnen een paar tellen de iter brevissimum te zien. De route wordt in rode lijnen op de Google Maps geprojecteerd en gaat via bekende Romeinse wegen. De basis is de Tabula Peutingeriana.

Nrc 24.9.2011

DE TEMPEL VAN TRAJANUS EN PLOTINA GEIDENTIFICEERD.

In Rome is de plaats geïdentificeerd waar ooit de tempel van Trajanus en Plotina stond gebouwd in opdracht van Hadrianus om zijn "ouders" te eren. Het forum van Trajanus is het moeilijkst te reconstrueren deel van de Romeinse oude geschiedenis. De gemeentelijke archeologische dienst werkt hier al jaren aan met de basiliek, de bibliotheken naast de zuil en de toegang tot het Forum. Nog moeilijker is het te begrijpen hoe voor deze toegang geïsoleerde gebouwen waren opgetrokken of een plein met de

tempel van Trajanus en Plotina gebouwd door Apollodorus van Damascus in opdracht van Hadrianus. De identificatie vindt zijn oorsprong in een bezoek aan de kelders van Palazzo Valentini waar in de grote gewelven een relief werd opgemerkt, dat overeenkwam met dat de tempel. Deze structuren in een as-verbinding met het Forum maken deel uit van een podium van een tempel, die gelijk is aan die van Antonius en Faustina, die goed bewaard is gebleven en ook op gewelven is gebouwd. De grote zuil van graniet onderaan de zuil van Trajanus maakte deel uit van het voorstuk van de tempel van de god Trajanus, die dus naar de poort van het Forum keek. We kennen deze poort van een munt. De tempel stond op een ommuurd plein versierd door een collonade, zoals bij de bibliotheek van Hadrianus in Athene, die achterin een bocht maakte zoals de straat aangeeft, die in oude opgravingen is gevonden. Aan de straat lagen drie lokalen [aula] met trappen, waarschijnlijk van het Atheneum met zijn vele absiden. De uitkomsten van deze opgravingen gedaan door de Soprintendenza van de staat kunnen niet getoond worden bij gebrek aan een museum voor Romeins-middeleeuwse geschiedenis. Het voorstel voor de reconstructie van het Trajaanse forum zal worden uitgewerkt in een Atlante di Roma antica waaraan door o.a. Andrea Caradini wordt gewerkt en waarvan een voorproefje te zien zal zijn in het tijdschrift ARCHEOLOGICA VERA van sept/okt. [Corriere della Sera - A.Caradini].

KEITH HARING IN PISA.

Ik was er niet eerder van de op de hoogte maar in de Corriere stond er een plaatje van met de notitie dat de wandschildering uit 1989 zal worden gerestaureerd. Het betreft de enige muurschildering van Haring in Europa.

EEN CATALOGUS MODERNE KUNST VOOR DE LIEFHEBBER.

In Ravenna is dit voorjaar een tentoonstelling gehouden over Italiaanse schilderkunst van direct na W.O.II - Italia s'e desta - Itale is opgestaan. 1945 -1953. [1953 is het jaar dat Picasso's Guernica in Milaan werd geexposeerd]. De tentoonstelling is een synthese van de naoorlogse groeperingen in de Italiaanse centra Milaan, Rome, Venetië en Turijn, zoals Pittura Nucleare en Gruppo degli Otto maar ook kunstenaars die niet tot een groepering behoorden, zoals Lucio Fontana, die terugkomend uit

Argentinië zich 1946 in Milaan vestigde, waar hij voorbij de abstractie zich focuste op wat hij "spazialismo" noemde [ruimtewerking]. Zo snel als de ontwikkeling van Fontana in weinige jaren, is die van een andere kernkunstenaar in deze periode, Emilio Vedeva, lid van de Gruppo degli Otto en Fronte Nuovo delle arte. De catalogus uitgegeven door Allemandi [prijs ca € 40,-] heeft acht essays, waarin de thema's van de tentoonstelling worden behandeld en ook aandacht wordt besteed aan de film in deze tijd.

R. Kamp

Nieuwtjes:

Tijdrekening

De BBC heeft de suggestie gedaan om Jezus Christus niet meer te noemen in de jaartelling: 'AD' (*Anno Domini*) en 'BC' (*Before Christ*) worden dan vervangen door 'neutrale' termen: AD wordt CE (*Common Era*) en BC wordt BCE (*Before Common Era*). De BBC stelt dat het gaat om een niet-bindende code, maar geeft wel aan te hechten aan neutraliteit en dat het daarom passend is om termen te gebruiken die niet-Christenen niet beledigen of vervreemden. (Rechtse) tabloids in Engeland noemen de richtlijn antichristelijk, politiek-correct, kinderachtig, anti-democratisch en anti-Brits. Ook BBC-presentatoren komen in het geweer tegen het idee. Presentator Marr van BBC1: *Ik weet niet wat de 'common era' is. Waarom is het de 'common era' in het jaar 20 na Christus en niet in het jaar 20 voor Christus?* Eerder deze maand ontstond er in Australië ophef toen een curriculumcommissie voor schoolboeken AD en BC wilde vervangen.

De BBC wil Jezus schrappen uit de jaartelling in: NRC Handelsblad, 26 sept., blz. 1.

NRC Handelsblad, 26 sept., blz. 1.

Christus als beginpunt van de jaartelling is door de Skytisch Romeinse monnik Dionysius Exiguus in het jaar 526 als aanpassing van de Juliaanse kalender bedacht, waardoor de datum van Pasen beter te berekenen was. Rond het jaar 1000 werd deze telling ingevoerd door de katholieke kerk. De begrippen CE en BCE zijn bedacht door Joodse wetenschappers in de 19de eeuw en worden in Joodse kringen gebruikt. Sinds 1980 is met name in de wetenschap het gebruik toegenomen als neutraal alternatief. In

Portugees sprekende landen wordt Era Comum en Antes da Era Comum gebruikt. Daarnaast zijn er communistische varianten, o.m. in de DDR. Wilfred Takken noemt het BBC-besluit voor invoering van CE en BCE een taalkundige verhullende aanpassing: *Common Era is eigenlijk een stuk aanmatigender dan Anno Domini*. De Gregoriaanse kalender is de meest succesrijke ter wereld. Vrijwel iedereen rekent voor en na Christus. Alle andere tijdmetingen – het zijn er zo'n dertig (acht worden er kort gekarakteriseerd in dit artikel) hebben nog slechts een aanvullende functie: folkloristisch of religieus. De christelijke jaartelling heeft een wereldfunctie en door invoering van CE en BCE wordt de christelijke herkomst ervan weggepoetst.

De Amerikaanse geoloog Emiliani (1922-1955) stelde ooit de Holoceense kalender voor: beginnen te rekenen met de start van het Holoceen 12000 jaar geleden. Tot Jezus tel je dan 10.000 jaar en na Christus komt er vanaf 1000 na Chr. steeds een 1 voor de huidige telling. Nu leven we volgens H(oloceen) E(ra) in 12011.

Voorstel van Kamagurka:

Takken, W., *Christus kan er wel af in: NRC Handelsblad, 11:27-02, blz. 12-13* [met korte informatie over de Gregoriaanse kalender, de Moslimkalender, de Joodse kalender, de Juliaanse kalender, de Franse revolutie, de Maya kalender, Common Era/Before Common Era en de Chinese kalender].

Jan Kuitenbrouwer meldt dat conservatief-christelijk Amerika zich verzet tegen gebruik van BCE en CE o.m. in schoolboeken. Schoolhoofden worden opgeroepen om BCE en CE te veranderen in BC en AD.

Kuitenbrouwer, J., *Noem die tijd dan 'White Pig Time'* in: *NRC Handelsblad, 27 sept., blz. 15.*

Enkele tentoonstellingen:

Tentoonstelling "ETRUSKEN - Vrouwen van Aanzien - Mannen met Macht"

Een unieke, oogstrelende dubbeltentoonstelling in het Rijksmuseum van Oudheden (Leiden) en het Allard Pierson Museum (Amsterdam) over de intrigerende wereld van de Etrusken. Met vele topstukken uit toonaangevende Italiaanse musea. Te zien van 14 oktober 2011 t/m 18 maart 2012.

In Leiden komt de Etruskische vrouw aan bod, in Amsterdam de Etruskische man.

In een sfeervol decor van Toscaanse landschappen en kleurrijke Etruskische fresco's ziet u meer dan zeshonderd museumstukken.

www.rmo.nl

Etrusken. Vrouwen van Aanzien, Mannen met Macht – Allard Pierson Museum – Amsterdam en Rijksmuseum van Oudheden in Leiden – van 14 okt tot 18 maart 2012.

Aankondiging in *Tentoonstellingen* in: *Archeologie Magazine*, 2011, nr. 04, blz. 59.

Lezingen bij de tentoonstelling *Etrusken* in het Rijksmuseum van Oudheden:

8 nov. – Tanja van der Zon over *Vrouwen van Aanzien*

13 dec. – René van Beek over *Mannen met Macht*.

www.rmo.nl

High Tech Romeinen – Museum Het Valkhof – Nijmegen – t/m 4 maart 2012.

Bespreking door Geertje Dekkers *Romeins rijk vol techneuten* in: *de Volkskrant*, 3 sept., blz. 5 [Wetenschap]: *De Romeinen waren technisch al ongelooflijk ver gevorderd, is de boodschap van de expositie.*

Aankondiging in *Geschiedenis Magazine*, september 2011, blz. 62.

Gesichter der Renaissance. Meisterwerke italienischer Porträtkunst – Bode Museum – Berlijn – t/m 20 nov.. Zie ook www.smb.museum [werken uit de vroege Renaissance: 1440-1500, waaronder Da Vinci's *Dame met de hermelijn*].

Bespreking door Joost van der Vaart *Ontroerende gezichten uit Italië* in: *NRC Handelsblad*, 5 sept., blz. 17.

Leonardo, schilder aan het Milanese hof – National Gallery – London – t/m 5 feb. 2012. Zie ook www.nationalgallery.org.uk. [negen schilderijen en ruim zestig tekeningen uit de periode 1482-1499].

Bespreking Titia Ketelaar *Mooier dan de Mona Lisa* in: *NRC Handelsblad*, 25 aug., blz. 4-5.

Bespreking Wieteke van Zeil *Leonardo da Vinci in Londen* in: *de Volkskrant*, 26 aug., blz. V 22 – V 23.

Gefährliches Pflaster. Kriminalität im Römischen Reich – LVR-Römer Museum – Xanten (Duitsland) – t/m 12 fe. 2012 (zie ook www.apx/lvr.de).

Te verwachten tentoonstellingen in Italië

Dit najaar vinden er heel wat interessante exposities plaats in Italië. Zo biedt Rome onderdak aan een grote tentoonstelling over Mondriaan (in het Vittoriano), een foto-expositie over Audrey Hepburn (in het museum van de Ara Pacis), een dubbeltentoonstelling met werken van Leonardo da Vinci en Michelangelo Buonarroti (in de Capitolijnse Musea) en een schitterende schilderijenexpositie met werk van de Florentijnen Botticelli en Filippino Lippi in de Scuderie del Quirinale.

Begin deze maand opende in Florence het Gucci-museum haar deuren, als verjaardagscadeau voor het 90-jarige modemerkt. In Florence, in het Palazzo Strozzi, is een tentoonstelling over het grote geld te zien, of om preciezer te zijn over de relatie tussen kunst en bankieren. De tentoonstelling is ingericht door Tim Parks, auteur van een hele reeks boeken over zijn belevenissen als Brit in Italië. *Denaro en Bellezza - I banchieri, Botticelli e il rogo delle vanità*, zoals de expositie heet, is nog tot en met 22 januari te zien.

In Turijn vindt een grote expositie plaats over de geschiedenis van de Italiaanse mode. In de Sale delle Arti della Reggia di Venaria in Turijn laten kostuumontwerper en Academy Award-winnaar Gabriella Pescucci en Franca Sozzani, hoofdredacteur van de Italiaanse Vogue, het verhaal van 150 jaar Italiaanse eenheid zien, verpakt in een expositie over mode.

Milaan trekt dit najaar wel een heel bijzondere expositie: de stad wordt bevolkt door kunstige olifanten. Zo'n tachtig kunstolifanten, gedecoreerd door Italiaanse kunstenaars, ontwerpers, architecten en beroemdheden, zullen nog tot half november het Milanese straatbeeld bepalen. De kunstwerken worden door de hele stad tentoongesteld en er zal ook een olifantenwandelroute worden uitgezet. De olifanten worden na het

evenement geveild en een deel van de opbrengst komt ten goede aan de Aziatische olifant.

Tot 27 november kun je in Venetië nog terecht voor de Biënnale.

(Met dank aan de Smaak van Italië)

Een handige link voor het leren van de Italiaanse taal:

<http://www.grammaticaitaliana.eu/>

En enkele andere informatieve sites, maar nu met informatie over de Italiaanse gebarentaal (te leren in 10 minuten!):

http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=aHZwYObN264

En deze:

<http://www.youtube.com/watch?v=ScyJsju4pww>

En deze:

<http://www.youtube.com/watch?v=zVwGkSZE-CU&feature=related>

En wat dacht u van deze?

<http://www.youtube.com/watch?v=g9AZB64fH3Q&feature=related>

Of deze?

<http://www.youtube.com/watch?v=EkTzU971Y9o&feature=related>

en ook deze:

<http://www.youtube.com/watch?v=g5KWvEOUYUI&feature=related>

Veel succes ermee in Italië (of waar u ook bent ...!). Maar ook: pas op!

Hebt u zelf nieuws? Let het ons weten! Stuur een mail naar

H.Kurstjens@HCCnet.nl

Zie ook onze website: www.Dantenijmegen.nl